

Evidensbaseret viden om voksen- og efteruddannelse 2012

Sia Hovmand Sørensen og Sixten Wie Bang

Forord

Hensigten med denne publikation er at give en oversigt over ny viden inden for voksen- og efteruddannelsesområdet. Publikationen omfatter den evidensbaserede viden,

som er produceret og publiceret i en dansk sammenhæng i 2012. Evidensbaseret viden er resultater, der bygger på systematisk empiri.

Oversigten er baseret på materiale fra en række danske forsknings- og vidensinstitutioner, som vi har kontaktet i januar-marts 2012. Listen over institutioner findes sidst i publikationen. En del institutioner har meddelt, at de ikke har produceret evidensbaseret viden i den pågældende periode inden for feltet.

Resultaterne er fremlagt, som de findes i tilgængelige rapporter. Der er ikke taget stilling til kvaliteten af den dataindsamling, som ligger bag resultaterne.

Det er vor opfattelse, at oversigten giver et retvisende, omend ikke nødvendigvis fuldstændigt billede af, hvad der er publiceret af evidensbaseret viden i perioden. Hvis der er ny viden inden for området, som ikke er med i denne oversigt, modtager NCK gerne oplysninger herom.

Oversigten viser, at der er en relativt begrænset mængde ny viden inden for voksen- og efteruddannelsesområdet, og at det er et begrænset antal institutioner, som bidrager til frembringelse af denne viden. Hovedparten af den indsamlede viden har karakter af erfaringsopsamlinger og evalueringer af centrale aktiviteter i den aktuelle udvikling inden for feltet. Det drejer sig om effektmåling, kompetenceudvikling, vejledning, VEU-centre. Herudover indgå nogle institutionsspecifikke undersøgelser, her især inden for FVU.

Målgruppen for publikationen er brugere af viden inden for voksen- og efteruddannelsesområdet. I rapporten findes links til kontaktpersoner og til publikationer, der kan uddybe de præsenterede resultater.

NCK ønsker med publikationen at bidrage til at samle, systematisere og formidle viden. I 2010 og i 2012 udgav NCK tilsvarende publikationer. De kan findes på NCK's hjemmeside www.nck.au.dk.

Tak til dem, der har bidraget til publikationen.

Bjarne Wahlgren
Centerleder
Maj 2013

Titel: Evidensbaseret viden om voksen- og efteruddannelse (elektronisk udgave) Forfattere: Sia Hovmand Sørensen og Sixten Wie Bang Udgiver: Nationalt Center for Kompetenceudvikling Layout: Nationalt Center for Kompetenceudvikling Forsidefoto: Lise Balsby ISBN: 978-87-7684-908-5 Hjemmeside: http://nck.au.dk
--

Indhold

Forord	2
1. Effekter af voksen- og efteruddannelse	4
1.1 AMU som springbræt til fortsat uddannelse	4
1.2 Fagintegreret læseundervisning for kortuddannede voksne	5
1.3 Evaluering af projekt "Børn på tværs af grænser"	6
1.4 Virkningsevaluering af en sundhedsfaglig diplomuddannelse for akutsygeplejersker	7
1.5 Lederuddannelsers betydning for ledelsespraksis	8
2. Kompetenceudvikling	9
2.1 Fra pres til ressource – pårørendesamarbejde i plejeboligcentre og psykisk arbejdsmiljø	9
2.2 Livslang læring for alle?	10
2.3 Etniske minoriteter i personbefordringsbranchen	11
2.4 Pædagogers deltagelse i efteruddannelse	12
2.5 Analyse af behov for og relevans af professionsmasteruddannelser	13
3. Vejledning	14
3.1 Voice of users. Promoting quality of guidance for adults in the Nordic countries	14
3.2 Collective academic supervision	15
4. VEU-centrene	16
4.1 Evaluering af VEU-centrene	16
4.2 VEU-centrenes erfaringer med kompetencebehovsafklaring	17
4.3 VEU-centrenes vejledningsstrategier	18
5. Forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning	19
5.1 Evaluering af forberedende voksenundervisning (FVU)	19
5.2 Jobcentrenes anvendelse af forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning	20
5.4 Det almene og det erhvervsrettede – tre undervisningsforløb med FVU og AMU i samspil	21
6. Højskoler	22
6.1 Meningsfuldt fællesskab – meningsfuld sundhed?	22
7. Datagrundlag	23

1. Effekter af voksen- og efteruddannelse

1.1 AMU som springbræt til fortsat uddannelse

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har undersøgt, hvilken rolle AMU spiller i relation til kortuddannedes fortsatte uddannelse. Undersøgelsen omfatter en registerbaseret effektundersøgelse, som har givet mulighed for at belyse uddannelsesvalg i sammenhæng med en række baggrundsfaktorer. Derudover indgår en interviewundersøgelse med kursister, undervisere, ledere og konsulenter fra fem institutioner, som udbyder AMU. Disse institutioner er udvalgt på baggrund af registerdata, der viser, at særligt mange kursister fra disse institutioner fortsætter deres uddannelse efterfølgende.

Den registerbaserede undersøgelse tager udgangspunkt i den del af befolkningen, der er mellem 20 og 60 år, og som var kortuddannet pr. 1. januar 2007. Populationen er delt op i henholdsvis en gruppe som deltog i AMU i 2007 samt en kontrolgruppe. Det er undersøgt, hvor stor en andel i de to grupper, der har deltaget i uddannelse i årene 2008 til 2010. På baggrund af effektundersøgelsen konkluderes det, at personer, der har deltaget i AMU, i højere grad vælger AMU igen senere. Det konkluderes, at deltagelse i AMU generelt set ikke gør nogen forskel i forhold til, om man som kortuddannet fortsætter med anden uddannelse ud over AMU. Der er dog enkelte AMU-udbydere, der gør en forskel i forhold til de kortuddannedes fortsatte uddannelse. Det fremhæves, at det har positiv effekt i forhold til påbegyndelse af fortsat uddannelse, hvis personen er ung, kvinde, enlig, har hjemmeboende børn, tjener under 250.000 kr. om året, bor i en by med mere end 50.000 indbyggere eller hvis personens forældre har en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse. Der er ikke fundet forskel mellem personer med dansk baggrund og personer med anden etnisk baggrund.

Interviewundersøgelsen identificerer vigtige tiltag for institutionerne inden for otte kategorier med betydning i forhold til, om kortuddannede fortsætter med uddannelse. Dette omfatter blandt andet, at vejledning bør foregå i øjenhøjde med de kortuddannede og ikke være bundet i institutionens egne udbud. Der bør ske en uformel vejledning og bredere afklaring af den enkeltes ønsker og muligheder som optakt til realkompetencevurdering. Der bør være dialog mellem institutioner og virksomheder om uddannelsesstrategier i forhold til GUV og voksenlærlingeforløb. Derudover bør der ske virksomhedsopsøgende arbejde, der sigter på at nedbryde videns- og holdningsmæssige barrierer mellem arbejdsliv og uddannelse, og der bør endvidere være et godt samarbejde mellem AMU-udbydere og VUC.

Kontakt

Michael Andersen,
Danmarks
Evalueringsinstitut
Email: ma@eva.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
fra kortlink.dk/eva/cbqf

1.2 Fagintegreret læseundervisning for kortuddannede voksne

Styringsgruppen for Voksnes Læring under Nordisk Ministerråd har finansieret en undersøgelse af fagintegreret læseundervisning for kortuddannede voksne. Gennem undersøgelsen blev der udviklet og afprøvet et undervisningsforløb, der tog udgangspunkt i læsekravene i en konkret uddannelse, og effekten af dette forløb blev undersøgt. Undersøgelsen blev gennemført på en social- og sundhedshjælperuddannelse. Kontrolgruppen modtog den læseundervisning, som sædvanligvis udbydes på uddannelsen.

Kursisterne i træningsgruppen arbejdede med læseforståelsesstrategier gennem det udviklede undervisningsprogram LÆS SMART som var integreret i undervisningen i sundhedsfag. Omfanget var 20 lektioner.

Undersøgelsen viser, at ved uddannelsens start havde 30 % af alle kursisterne ringe funktionelle læsefærdigheder, mens 23 % havde utilstrækkelige funktionelle læsefærdigheder. Imidlertid angav kun to kursister, at de oplevede at have svært ved at læse. Der er altså stor forskel på den objektive og den subjektivt oplevede læsefærdighed, hvilket kan påvirke motivationen for at arbejde med læsestrategier. Der var store variationer i kursistgruppens læsefærdigheder. Ved uddannelsens slutning havde 23 % af kursisterne fortsat ringe funktionelle læsefærdigheder, mens 28 % havde utilstrækkelige funktionelle læsefærdigheder.

For kursistgruppen som helhed er der en signifikant fremgang på gennemsnittet af resultaterne på specifikke læseprøver, der handler om det sundhedsvidenskabelige stof, kursisterne har arbejdet med i deres uddannelsesforløb. Samtidig er der også en signifikant effekt på kursisternes gennemsnitlige færdighed i læsning af almene voksentekster og deres afkodning af tekster.

Ved sammenligning mellem kontrolgruppen og træningsgruppen, kan der ikke påvises nogle specifikke objektive effekter af LÆS SMART forløbet på kursisternes læsefærdigheder. Den manglende effekt kan muligvis henføres til, at den konkrete træning har været for komprimeret, en utilstrækkelig uddannelse af underviserne i metoden samt den store variation i kursistgruppens forudsætninger.

Spørgeskemaundersøgelsen blandt kursisterne på træningsholdene viser, at 50 % har været glade for at deltage i forløbet, 17 % har ikke været glade for forløbet, og 33 % ved ikke, hvad de synes om forløbet. Kursisternes angivelse af deres udbytte af LÆS SMART viser, at en væsentlig del af kursisterne oplever, at det er et brugbart redskab og en forbedring af læsefærdigheder som følge af LÆS SMART.

På baggrund af undersøgelsen anbefales det, at der arbejdes videre med at udvikle fagintegreret læseundervisning.

Kontakt

Dorthe Klint Petersen,
Institut for Uddannelse
og Pædagogik, Aarhus
Universitet

Email: dkp@dpu.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
fra kortlink.dk/norden/ca6p

1.3 Evaluering af projekt "Børn på tværs af grænser"

Teori og Metodecentret, UCC, har evalueret projekt "Børn på tværs af grænser". Projektets formål er at styrke faglige og personlige kompetencer hos medarbejdere, der arbejder med tosprogede børn i alderen 0-6 år i Vollsmose. Der er særligt fokus på at styrke evnen til at opspore traumatisering og iværksætte en tidlig forebyggelsesindsats over for børn, der vokser op i hjem præget af oplevelser relateret til krigs- og torturtraumer. Desuden har projektet haft til hensigt at styrke det tværfaglige samarbejde omkring indsatsen. Tre hold á 20-25 udvalgte medarbejdere fra forskellige faggrupper har deltaget i projektet fra 2010-2012. Kurserne er afholdt i samarbejde mellem Center for Traume- og Torturoverlevelse og Odense Kommune og har bestået af seks kursusdage, efterfulgt af et supervisionsforløb på 8 gange 3 timer. Evalueringens datamateriale består af spørgeskemaer udfyldt af deltagerne før og efter indsatsen, gruppeinterviews med henholdsvis kursister, kollegaer til kursister og ledere på daginstitutionsområdet samt enkeltinterviews med supervisor og kursusledere.

Evalueringen viser, at stort set alle deltagere har været tilfredse eller meget tilfredse med forløbet, både hvad angår indhold og udbytte af temadagene og supervisionsforløbet. I evalueringen af temadagene er det bl.a. fremhævet, at der har været et højt fagligt niveau, velforberejede oplægsholdere, god sammenhæng mellem oplæggene, præsentation af anvendelige redskaber og modeller samt mulighed for tværfaglig udveksling. På supervisionsforløbet har kun 42 af de 70 deltagere i forløbet deltaget, og fremmødet har været svingende. Blandt de interviewede deltagere udtrykkes der stor tilfredshed og et godt udbytte af supervisionen, hvor der hovedsageligt har været arbejdet med at forholde konkrete cases fra deltagernes praksis til teori fra kurset samt at reflektere over egen faglighed og personlighed. Deltagerne understreger, at supervisionen har haft væsentlig betydning for, at teorien fra kurset er blevet omsat til praksis.

Evalueringen viser, at deltagerne oplever et markant styrket vidensniveau efter forløbet. Dette kommer også til udtryk i deltagernes vurdering af egne faglige forudsætninger for at arbejde med målgruppen, som er steget markant. 90 % af deltagerne oplever, at forløbet i høj eller nogen grad har betydning for deres hverdag. 65 % af deltagerne mener, at forløbet i høj eller nogen grad har haft indflydelse på arbejdspladsens indsats over for målgruppen, mens 25 % af deltagerne mener, at det kun i mindre grad har haft indflydelse. Endelig mener 10 %, at det slet ikke har haft indflydelse. Evalueringen viser, at effekten af forløbet på arbejdspladsen blandt andet afhænger af den ledelsesmæssige opbakning samt tidsmæssige resurser til og prioritering af vidensdeling. Interviews med ledere bekræfter variationen mellem arbejdspladser. Alle interviewede ledere oplever dog, at forløbet har ændret adfærden hos deltagerne, som samtidig er blevet resurser for arbejdspladsen. Endelig viser evalueringen, at forløbet har haft en positiv effekt på det tværfaglige samarbejde omkring indsatsen, herunder en tydeligere forståelse af andre faggruppers kompetencer og arbejdsområder.

Kontakt

Lisbeth Hansen, Teori og Metodecentret

Email: liha@ucc.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades fra kortlink.dk/ucc/cah9

1.4 Virkningsevaluering af en sundhedsfaglig diplomuddannelse for akutsygeplejersker

Borger og Sundhed, Professionshøjskolen UCC, har lavet en evaluering af den sundhedsfaglige diplomuddannelse med fokus på akutsygepleje i Region H, for at undersøge, om sygeplejerskerne udvikler de kompetencer, som uddannelsen sigter imod, og særligt hvordan disse kompetencer omsættes i praksis. Det empiriske grundlag for evalueringen er dels fokusgruppinterviews med henholdsvis sygeplejersker og kursusrådet, dels en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige sygeplejersker, der har deltaget på et eller flere moduler af uddannelsen.

Evalueringen viser, at flertallet af de sygeplejersker som har deltaget i diplomuddannelsen, har fået styrket deres faglige kompetencer. Godt halvdelen af de adspurgte sygeplejersker angiver, at de efter uddannelsen har nye opgaver eller funktioner. To tredjedele af de adspurgte angiver, at der er elementer i uddannelsen, som de særligt har brugt i praksis. Såvel sygeplejersker som ledere giver udtryk for, at de styrkede faglige kompetencer bliver omsat til en kritisk tilgang til praksis, som fører til konstruktiv problematisering og udvikling af den eksisterende praksis. Knapptre ud af fire deltagere angiver, at de har fået et andet blik på praksis efter uddannelsen.

I forhold til de personlige kompetencer viser evalueringen, at halvdelen af de adspurgte oplever at have fået en større gennemslagskraft. Samtidig giver de interviewede sygeplejersker udtryk for, at uddannelsen har medført en større faglig selvsikkerhed, hvilket igen har ført til, at de i højere grad bidrager til faglige diskussioner. Dette hænger også sammen med, at de føler sig forpligtede til at bruge og dele deres nye viden aktivt.

Evalueringen peger på, at organisatoriske forhold har væsentlig betydning for, hvilke muligheder sygeplejerskerne har for at omsætte deres nye kompetencer i praksis. De fleste sygeplejersker oplever, at deres nye viden bliver vel modtaget på afdelingen og brugt i praksis. Imidlertid er det varierende i hvilken grad sygeplejerskerne kan få og får mulighed for at bruge deres nye kompetencer, da det afhænger af den konkrete faglige praksis for opgavedelegering på afdelingen samt af kollegaernes modtagelse af den nye viden. Evalueringen viser, at anvendelse af den erhvervede viden og kompetencer styrker sygeplejerskernes faglige selvtillid og initiativ. Et fokus på anvendelsesmuligheder er således vigtigt for, at diplomuddannelsen kan give fuldt udbytte som middel til kvalitetsudvikling og fastholdelse af medarbejdere. Ligeledes er det centralt at have fokus på behovet for udvikling af mere færdighedsorienteret kompetencer i tæt samspil med kritiske og personlige kompetencer.

På baggrund af evalueringen anbefales det, at det undersøges nærmere hvilke organisatoriske forhold, der er medbestemmende for, om de erhvervede kompetencer omsættes til praksis.

Kontakt

Jakob Bovin, Borger og Sundhed, UCC

Email: jsb@ucc.dk

eller Mette Rose, Projektenheden, UCC.

Email: mero@ucc.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades fra kortlink.dk/ucc/cdfa

1.5 Lederuddannelsers betydning for ledelsespraksis

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har evalueret offentlige lederes udbytte af lederuddannelser på diplomniveau. Evalueringen tager udgangspunkt i, at alle offentlige ledere efter kvalitetsreformen fra 2007 fik ret til en anerkendt lederuddannelse på diplomniveau. Evalueringen fokuserer på hvor mange og hvilke offentlige ledere, der har påbegyndt en lederuddannelse. Derudover er der fokus på, om lederuddannelser på diplomniveau har givet lederne en oplevelse af styrkede ledelseskompetencer.

I evalueringen indgår en spørgeskemaundersøgelse blandt alle ledere, der var i gang med eller havde fuldført en lederuddannelse på diplomniveau, to fokusgruppeinterviews med ledere samt en registerundersøgelse. Registerundersøgelsen kortlægger aktiviteten på lederuddannelserne fra 2005-2010, og giver en karakteristik af deltagerne på uddannelserne fra 2008-2010.

Spørgeskemaundersøgelsen viser blandt andet, at 98 % af lederne vurderer, at uddannelsesforløbet har været relevant for deres daglige arbejde. 93 % af lederne vurderer, at de anvender det, de har lært. Et stort flertal af lederne mener, at uddannelsesforløbet har styrket deres personlige udvikling som leder, deres håndtering af forandringer i organisationen, samt personaleledelsen og kommunikationen med medarbejderne. 30 % af deltagerne har oplevet barrierer i forhold til at anvende uddannelsen. De barrierer, som primært fremhæves af deltagere, er arbejdspladskulturen, mangel på tid til nye tiltag, manglende opbakning fra ledelsen samt manglende mulighed for at sparre med andre i organisationen om brug af uddannelsen.

Registeranalysen viser, at der er sket en forøgelse af gennemførte moduler i perioden fra 2008-2010. Antallet af offentlige ledere, der begyndte på første modul af en lederuddannelse voksede med 48 % fra 2008 til 2009, men faldt dog marginalt fra 2009 til 2010. Det er primært kommunale ledere, der gør brug af lederuddannelserne på diplomniveau. Dagtilbuds- og plejesektoren er de to sektorer, der i størst udstrækning sender deres ledere på lederuddannelse. Flere kvinder end mænd deltager, og et flertal har en mellemlang videregående uddannelse som højeste gennemførte uddannelse.

Det konkluderes overordnet, at uddannelsesretten for offentlige ledere har været en succes.

Kontakt

Christina Laugesen, EVA

Email: chl@eva.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades fra kortlink.dk/eva/cbrg

2. Kompetenceudvikling

2.1 Fra pres til ressource – pårørendesamarbejde i plejeboligcentre og psykisk arbejdsmiljø

Forskere fra Aalborg Universitet og Danmarks Tekniske Universitet har i samarbejde med Lokalområde Østerbro gennemført et aktionsforskningsprojekt på tre plejeboligcentre i København. Formålet med projektet har været at forbedre medarbejdernes psykiske arbejdsmiljø og pårørendesamarbejdet. Projektet skulle, gennem en styrkelse af medarbejdernes kompetencer til samarbejdet med de pårørende, danne grundlag for udvikling af praksis for pårørendesamarbejde. Projektet forløb over 2 år, fra 2010-2012, heraf 1 ½ år med aktiviteter for de involverede medarbejdere.

Baggrunden for projektet var viden om, at de pårørende stiller stigende krav til plejen, og at dette kan virke som en belastning for plejepersonalets psykiske arbejdsmiljø. Udgangspunktet for projektet var en forståelse af, at et vellykket pårørendesamarbejde rummer dialog mellem medarbejder og pårørende, hvor de pårørende oplever, at deres viden og ønsker tages alvorligt. I alt 150 medarbejdere fra de tre plejeboligcentre har været involveret i projektet i forskelligt omfang, heraf har 52 medarbejdere udgjort en kernegruppe, og de øvrige medarbejdere har været inddraget som sparringspartnere gennem projektforsløbet. Projektets aktiviteter har været møder, interviews og fremtidsværksteder på de enkelte plejeboligcentre og tværinstitutionelle aktiviteter med netværkskonferencer, fyraftensmøder, studietur samt uddannelse på AMU-kurserne: "Anerkendende kommunikation i omsorgsarbejdet" og "Innovation: gennemførelse og formidling". Kurserne har rummet praksislæring og et tæt samarbejde mellem arbejdsplads og uddannelsessted som pædagogisk afsæt. På baggrund af forløbet i fremtidsværkstederne har projektets styregruppe sammen med SOSU-skolen/SOPU tilrettelagt et fælles kompetenceudviklingsforløb særligt for projektdeltagerne med fokus på at understøtte projektets lokale aktiviteter. Uddannelsesforløbet var tilrettelagt således, at medarbejderne kunne kvalificere og videreudvikle projektets innovations- og forandringsideer til pårørendesamarbejdet.

På baggrund af projektforsløbet har medarbejderne udviklet en forståelse af de pårørende som en central del af de ældres hverdagsliv, og de har deltaget i udviklingen af plejeboligcentrenes lokale praksis for pårørendesamarbejde og beboerdemokrati.

Projektet har bidraget til udvikling af demokratisk praksis for aktiv inddragelse af de pårørendes og de ældres ønsker til hverdagslivet på plejeboligcentrene. Samtidig har deltagerne i projektet fået en ny tilgang til udviklingsarbejde, hvor der er kommet fokus på medarbejdernes fælles proces og vidensdeling.

Den afsluttende rapport rummer en række anbefalinger til tilrettelæggelse af tilsvarende udviklingsprojekter på andre plejeboligcentre.

Kontakt

Annette Bilfeldt, Institut for
læring og filosofi, Aalborg
Universitet

E-mail:
bilfeldt@learning.aau.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
fra kortlink.dk/aau/c44n

2.2 Livslang læring for alle?

Sissel Kondrup har på Roskilde Universitet gennemført et ph.d. projekt. Igennem afhandlingen undersøges det, hvordan erfaringer fra arbejdslivet har betydning for ufaglærte medarbejderes opfattelse af deltagelse i forskellige typer læringsaktiviteter og egne handlemuligheder i forhold til at engagere sig i livslang læring og opkvalificering. Projektet undersøger, hvilke betingelser et ufaglært arbejdsliv udgør i forhold til at leve op til den fordring om udvikling af en proaktiv læringsidentitet, som er formuleret i ”Den nationale strategi for livslang læring”.

Empirisk bygger afhandlingen på et baggrundsmateriale bestående af 24 arbejdslivshistoriske interviews, hvoraf tre interviews bliver anvendt til afhandlingens analyser.

På baggrund af de analyserede arbejdslivshistorier konkluderes det, at medarbejderne deler den nationale strategi for livslang lærings præmis om at være omstillingsparat og fleksibel for at bevare sin beskæftigelse, og at de oplever et behov for fortsat læring.

Afhandlingen viser, at medarbejderne oplever, at fremtiden er så uforudsigelig, at den ikke er en mulig orienteringshorisont. Derfor er deres orienteringshorisont for valg af læringsaktiviteter primært nutiden. Det konkluderes, at medarbejderne primært udvikler en læringsidentitet, som er orienteret mod at tilpasse sig aktuelle behov for kvalifikationer på ansættelsesstedet og derved bevare beskæftigelsen. Det konkluderes endvidere, at medarbejderne oplever, at behov for og muligheder for at deltage i læringsaktiviteter bestemmes af andre, og at arbejdets organisering og indhold giver meget begrænsede muligheder for at deltage i opkvalificering til såvel nuværende som alternativ beskæftigelse. Endvidere viser analysen, at medarbejderne oplever, at det ofte ikke er muligt at bringe erhvervede formelle kvalifikationer i anvendelse i arbejdet.

På baggrund af analyserne anbefales det, at det undersøges hvilke forhold i arbejdslivet, som begrænser ufaglærtes muligheder for at deltage i læringsaktiviteter, og hvordan man fremmer mulighederne for at kvalifikationer kan omsættes i arbejdet.

Kontakt

Sissel Kondrup, Institut for psykologi og uddannelsesforskning, Roskilde Universitet

Email: skondrup@ruc.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades fra kortlink.dk/ruc/c4fe

2.3 Etniske minoriteter i personbefordringsbranchen

Forskere fra Roskilde Universitet har for Transporterhvervets Uddannelser (TUR) undersøgt hvilke barrierer, der er for, at personer med anden etnisk baggrund end dansk kan fungere i personbefordringsbranchen, nærmere bestemt rutebusbranchen.

Analysen peger på barrierer for etniske minoriteter dels i forbindelse med gennemførelsen af uddannelse til rutebuschauffør, dels i forbindelse med arbejdet som rutebuschauffør. Analysen bygger på kvalitative interviews med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, medarbejdere og ledere fra arbejdspladserne og undervisere og kursister på uddannelsesstederne. Endvidere indgår der observation af screeningsforløb og undervisning, samt resultater fra en workshop for undervisere afholdt med henblik på at afdække og reducere barrierer for etniske minoriteters uddannelse til rutebuschauffør.

Resultaterne fra analysen af barrierer for gennemførelsen af uddannelsen viser, at sproglige vanskeligheder kan være en væsentlig udfordring i forbindelse med uddannelsesforløbet. I relation til dette problematiseres det på baggrund af analysen, at uddannelsens prøver er formuleret på et sprog, som er væsentligt anderledes end både fagsprog og hverdagssprog, hvilket kan gøre prøven vanskelig at forstå. En anden barriere er, at uddannelsen på forskellig vis stiller krav om ansvar for egen læring. Denne form for undervisning er fremmed for en del kursister med anden etnisk baggrund, som er vant til en mere docerende og autoritær uddannelseskultur.

Resultaterne af analysen af barrierer for at fungere i arbejdet som buschauffør viser, at en væsentlig barriere er relateret til kommunikation. Denne barriere handler dels om vanskeligheder med forståelse af dansk, dels om de medier, der anvendes til kommunikation på arbejdspladserne. Omfanget af skriftlig kommunikation på arbejdspladsen stiller relativt høje krav til læsefærdigheder og kan være fremmed for medarbejdere, som fra en anden kultur er vant til, at den mundtlige kommunikation er langt mere anvendt på arbejdspladser.

En anden udfordring relaterer sig til rummelighed på arbejdspladsen. Analysen peger på, at mange arbejdspladser ikke har en konkret formuleret mangfoldighedspolitik, som konkretiserer, hvordan man vil understøtte den mangfoldighed blandt medarbejderne, som ofte bliver positivt italesat.

På baggrund af analysen anbefales det blandt andet, at der er en øget opmærksomhed på den barriere sprog kan udgøre for gennemførelsen af uddannelse. Endvidere anbefales det, at virksomhedernes arbejde med mangfoldighed formaliseres og at centrale medarbejdere får redskaber til dette arbejde, samt at virksomhederne reflekterer over deres kommunikationskultur.

Kontakt

Sissel Kondrup, Institut for psykologi og uddannelsesforskning, Roskilde Universitet
Email: skondrup@ruc.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades fra kortlink.dk/tur/ca8p

2.4 Pædagogers deltagelse i efteruddannelse

Forskere fra Roskilde Universitet og UC Sjælland har for BUPL gennemført en undersøgelse af pædagogers deltagelse i efteruddannelse. Udgangspunktet for undersøgelsen er et ønske om at få afdækket årsagerne til, at en stor del af pædagogerne gennem deres karriere tilsyneladende ikke deltager i formelt kompetencegivende videreuddannelse.

Det empiriske grundlag for undersøgelsen udgøres af interviews med ledere og pædagoger samt af en surveyundersøgelse med pædagogisk uddannede medarbejdere fra 20 kommuner.

Undersøgelsens hovedresultater peger på at:

- Der er en betydelig forskel mellem antallet af pædagoger, der er interesseret i en diplomuddannelse og antallet, der har søgt om en sådan uddannelse.
Interviewundersøgelsen peger på, at pædagoger skal have opfordring og/eller opbakning til at deltage for at omsætte interesse til ansøgning.
- Det er ikke diplomuddannelsernes akademiske niveau, der afholder pædagoger fra at deltage.
- Den primære forhindring for deltagelse er pædagogers oplevelser af et generelt underskud i hele det pædagogiske arbejde. Dette underskud opleves hovedsageligt på to måder: Dels en usikkerhed i forhold til om man kan få resurser til deltagelse i efteruddannelse. Dels en manglende tiltro til at hverdagen og det pædagogisk kvalificerede arbejde ikke lider overlast som følge af utilstrækkelig vikardækning, hvis pædagogen er fraværende.
- For at flere pædagoger retter blikket mod efteruddannelsesstrategier er det afgørende, at der skabes muligheder for efteruddannelse og tillid til vikarsystemet.
- Efteruddannelse skal være et fælles udviklingsprojekt i institutionen. Det er således vigtigt, at efteruddannelse knytter sig tæt til det pædagogiske hverdagsarbejde og den skal først og fremmest komme institutioner og ikke den enkelte til gode. Denne holdning deles af ledere og pædagoger.
- Det er vigtigt, at efteruddannelse skaber et pusterum, hvor der er mulighed for fordybelse adskilt fra hverdagens arbejde.
- Pædagogerne oplever at det gode udbytte af efteruddannelse er nye perspektiver på egne praksiserfaringer, som reflekteres i samværet med andre pædagoger uden for den stressende hverdag.
- For at skabe en øget betydning af efteruddannelse i hverdagsarbejdet, er det vigtigt, at pædagogerne får indflydelse på planlægningen og tilrettelæggelsen af efteruddannelse. Endvidere er det vigtigt, at kommuner og ledere planlægger langsigtet og strategisk, så tilbuddene ikke opleves som løsrevet fra institutionens behov og påtrængende i en travl hverdag.

Rapporten slutter med en række anbefalinger til, hvordan pædagogers deltagelse i efteruddannelse kan motiveres og understøttes organisatorisk.

Kontakt

Jan Thorhauge Fredriksen,
Institut for Medier,
Erkendelse og Formidling,
Københavns Universitet
Email: szf777@hum.ku.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
fra kortlink.dk/ucsj/c9v8

2.5 Analyse af behov for og relevans af professionsmasteruddannelser

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har for Ministeriet for Børn og Undervisning lavet en analyse af behovet for og relevansen af at udvikle professionsmasteruddannelser som en ny udviklingsbaseret voksenuddannelse på niveau med kandidatuddannelser. En professionsmasteruddannelse ville skulle indgå i det parallelle kompetencesystem for voksne og forudsætte to års forudgående relevant erhvervs erfaring ud over en uddannelse på professionsbachelor niveau. I Norge og Holland udbydes der på videregående uddannelsesinstitutioner, videreuddannelser på kandidatniveau af relevans for professionsbacheloruddannede.

Analysen er lavet på baggrund af indhentede vurderinger fra centrale interessenter om behov for og relevans af professionsmasteruddannelser, professionshøjskolernes selvsvurdering af de faglige miljøers bæreevne, kortlægning af internationale erfaringer med tilsvarende uddannelser samt desk-research vedrørende eksisterende arbejdsmarkedsanalyser mv.

Det konkluderes på baggrund af analysen, at der blandt de adspurgte eksisterer meget forskellige vurderinger af, hvorvidt der er behov for professionsmasteruddannelser. Hovedparten af de adspurgte arbejdsgivere i evalueringen vurderer, at der er et behov for videreuddannelse af de professionsuddannede. Der er dog forskel på vurderingen af, hvorvidt der er behov for at oprette en ny uddannelsestype for at imødekomme dette behov. Professionshøjskolernes selvsvurderinger afspejler generelt den holdning, at de faglige miljøer allerede er stærke og at de vil kunne udgøre et godt fundament for etablering af professionsmasteruddannelser.

Ud fra eksisterende arbejdsmarkedsanalyser konkluderes det, at der på socialrådgiverområdet tilkendes et behov for professionsmasteruddannelser. Ifølge EVAs vurdering er der ikke i de øvrige eksisterende analyser, som er inddraget, indikationer på et behov for professionsmasteruddannelser.

Kontakt

Tue Vinther-Jørgensen, EVA

Email: tvj@eva.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades fra kortlink.dk/eva/cbrn

3. Vejledning

3.1 Voice of users. Promoting quality of guidance for adults in the Nordic countries

En gruppe nordiske forskere har for Nordisk Netværk for Voksnes Læring og Nordisk Ministerråd gennemført et studie af vejledning for voksne. I studiet undersøges det, hvilke former for vejledning der findes, hvilket læringsudbytte af vejledning voksne oplever, samt i hvilken grad voksne har indflydelse på udformningen af vejledningstilbud. Studiet er komparativt og gennemført som fokusgruppeinterviews med vejledere og deltagere, dels som spørgeskemaundersøgelser i de fem nordiske lande. Den følgende fremstilling omhandler alene det danske studie.

Udvalgte hovedresultater fra undersøgelsen er:

- Den mest almindelige vejledningsform er individuel vejledning med en vejleder ved et fysisk møde.
- Knapt to ud af tre respondenter har haft mindst tre vejledningssessioner
- Størstedelen af brugerne oplever deres vejleder som forstående, opmuntrende og en hjælp i forhold til at sætte konkrete mål.
- Brugerne oplever, at deres udbytte af vejledning hovedsageligt er relateret til uddannelse og i mindre grad relaterer sig til personlige og arbejdsmæssige forhold.
- Knapt tre ud af fire respondenter vurderer overordnet, at de har deltaget meget aktivt i vejledningsprocessen.
- To ud af tre respondenter finder det væsentligt at kunne give feedback eller evaluere vejledningen.
- Cirka halvdelen af respondenterne har ikke fået mulighed for at give nogen form for feedback på vejledningen, en fjerdedel har evalueret vejledningen skriftligt og godt en fjerdedel har givet mundtlig feedback til vejlederen.
- Knapt tre ud af fire respondenter har ikke deltaget i møder eller diskussioner omkring udvikling af vejledningstilbud, men de fleste respondenter mener, at det er vigtigt at involvere brugerne i udviklingen af vejledningen.

På baggrund af undersøgelsen anbefales det, at der bliver udviklet nye vejledningsformer og at der sættes fokus på at skabe et større udbytte af vejledningen i forhold til deltagernes arbejdsliv. Endvidere anbefales det, at deltagerne i vejledningen i højere grad får indflydelse på udviklingen af vejledningstilbud.

Kontakt

Carla Tønder Jessing,
Videncenter for
Uddannelses- og
Erhvervsvejledning, VIA UC
Email: ctj@viauc.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
fra
kortlink.dk/nordvux/cbm6

3.2 Collective academic supervision

Forskere fra Aarhus Universitet har udviklet en model for kollektiv vejledning på akademiske uddannelser og undersøgt de mulige effekter af denne vejledningsform. Den empiriske undersøgelse er eksplorativ og bygger på et casestudie af vejledningsforløb på Masteruddannelse i Vejledning ved Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet. I undersøgelsen indgår kvalitative interviews med studerende samt vejledere.

Analysen af erfaringerne med vejledningsmetoden peger på, at de studerende lærer akademiske kernekompetencer, idet de får erfaringer med både at præsentere egen argumentation og forholde sig til andres, ligesom de lærer af at være tilhørere til vejlederens vejledning af medstuderende.

De studerende får et væsentligt udbytte af at indgå i en vejledningsammenhæng, hvor divergerende synspunkter, tilgange og teoretiske positioneringer bliver artikuleret. Endvidere finder de studerende en god støtte i de medstuderende, som bruges aktivt som "vidner" til vejlederens respons, samt i møder udover vejledningsmøderne, hvor vejlederens perspektiver og foreslåede teoretiske greb diskuteres.

En begrænsning kan være, at vejledningsformen kræver, at de studerende afleverer aftalt skriftligt materiale og forholder sig til medstuderendes materiale. Studerende såvel som vejledere giver udtryk for, at manglende forberedelse fra en del studerende begrænser udbyttet af den kollektive proces.

Et vigtigt resultat af analysen af interviewene med såvel vejledere som studerende er, at den kollektive vejledningsform kræver andre kompetencer af vejlederne end individuel vejledning. Disse kompetencer handler blandt andet om at kunne facilitere vejledningen, så diskussioner bliver konstruktive og giver et højt fagligt udbytte, samtidig med at der skabes lige muligheder for deltagelse. Vejlederen har en vigtig opgave i at strukturere processen tydeligt og konsistent og gøre det på en måde, der er meningsfuld for deltagerne.

På baggrund af undersøgelsen anbefales det, at vejlederne får mulighed for at tilegne sig kompetencer, som den kollektive vejledningsform kræver. Endvidere anbefales det, at det undersøges nærmere, hvilke vejledningspraksisser og strukturer i den kollektive vejledning der skaber de bedste betingelser for de studerendes deltagelse og læring.

Kontakt

Rie Thomsen, Institut for uddannelse og pædagogik, Aarhus Universitet

Email: riet@dpu.dk

Læs mere

En artikel om undersøgelsen er publiceret online i *Higher Education* oktober 2012 og kan findes via kortlink.dk/springer/cbem

4. VEU-centrene

4.1 Evaluering af VEU-centrene

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har med udgangspunkt i den reform af VEU-området, der blev politisk besluttet i 2009, evalueret VEU-centrene og om de mål, som reformen indeholdt, er blevet nået. For at belyse dette, fokuserer evalueringen på, om det er lykkedes at skabe organisatorisk integrerede VEU-centre, samt hvilke resultater VEU-centrene har opnået i forhold til kendskab blandt virksomheder og i forhold til de resultatmål, som er beskrevet i udviklingskontrakter med Ministeriet for Børn og Undervisning.

Evalueringen baserer sig på flere datakilder, der på forskellig vis belyser ovenstående spørgsmål. Der er gennemført desk-research for at kortlægge de politiske intentioner med reformen af VEU-området, og VEU-centrenes udviklingskontrakter er analyseret. Der er lavet en interviewundersøgelse blandt chefer på VEU-centrene for at belyse VEU-centrenes forskellige strategier til at nå de politiske mål og synliggøre VEU-centrenes potentiale. Der er gennemført to spørgeskemaundersøgelser blandt virksomheder med fokus på henholdsvis virksomhedernes kendskab til VEU-centrene samt deres tilfredshed med rådgivning og vejledning. Endelig er der foretaget casestudier på tre VEU-centre, samt en analyse af registerdata vedrørende udviklingen i AMU-aktiviteten. Resultater fra spørgeskemaundersøgelserne er også behandlet selvstændigt i EVA's rapport *"Virksomhedernes kendskab til og tilfredshed med VEU-centrene"* fra 2012.

Evalueringen viser, at VEU-centrene har medvirket til at øge kendskabet til AMU og FVU i små og mellemstore virksomheder, hvilket var et af de politiske mål med oprettelsen af VEU-centrene. 55 % af de danske virksomheder har kendskab til VEU-centrenes eksistens, og 86 % af de virksomheder, der har været i kontakt med et VEU-center, vurderer, at de har fået et bedre overblik over efteruddannelsesmuligheder for medarbejderne. Evalueringen viser endvidere at antallet af AMU-kursister, der får vurderet deres basale færdigheder er øget. Mere end seks gange så mange kursister fik vurderet deres færdigheder i 2011 sammenlignet med 2009. Det betyder, at langt flere får afgjort, om de har behov for at få styrket deres almene dansk- og matematikfærdigheder.

Endelig viser evalueringen, at der er plads til forbedringer i VEU-centrenes arbejde med samarbejdet mellem de enkelte institutioner. Det påpeges således, at der er et centralt styringsdilemma, idet VEU-centrene er sat i verden for at løse en række komplekse opgaver vedrørende koordinering af uddannelsesudbud og specialisering af kompetencer, men de er udstyret med et svagt ledelsesmandat.

Kontakt

Christina Laugesen, EVA

Email: chl@eva.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
via kortlink.dk/eva/ccb6

4.2 VEU-centrenes erfaringer med kompetencebehovsafklaring

Nationalt Center for Kompetenceudvikling (NCK) har indsamlet VEU-centrenes erfaringer med afdækning af virksomhedernes behov for kompetenceudvikling og på den baggrund er ”best practice” fra VEU-centrenes arbejde systematiseret.

Erfaringsopsamlingen fokuserer på hvilke metoder, der anvendes til afdækning af kompetencebehov, samt hvilke kompetenceudviklingsforløb, der sættes i gang på dette grundlag. Derudover fokuseres på, hvordan samspillet er mellem den formaliserede læring og kompetenceudviklingen på arbejdspladsen.

Erfaringsopsamlingen er baseret på 29 interviews med repræsentanter fra de 13 VEU-centre i Danmark. VEU-centrenes metoder til at afdække virksomhedernes kompetencebehov baserer sig på forskellig vis på regional vidensindsamling, indsamling af viden på sektor- og brancheniveau samt indsamling af viden på virksomheds- og medarbejderniveau. I rapporten fremhæves ti cases, der beskriver udvalgte eksempler på de metoder, som VEU-centrene arbejder med til at afdække uddannelsesbehov i små og mellemstore virksomheder.

Det er den helt overordnede erfaring blandt de interviewede konsulenter, at metoderne til afklaring af kompetencebehov må tilpasses den enkelte virksomhed i forhold til dennes kultur, erfaring med uddannelse og viden om uddannelse. De forskellige cases viser, hvordan VEU-centrene arbejder fleksibelt i forhold til de forskellige virksomheder og deres erkendte og ikke-erkendte uddannelsesbehov. Erfaringerne viser, at mens konsulenterne hidtil typisk kun har været involveret i forhold til afklaring og iværksættelse af kompetenceudviklingsforløb, er der nu blandt konsulenterne et mere udbredt ønske om at være inddraget i virksomhedernes implementering af de nye kompetencer - en indsats, der er god erfaring med i VEU-centrene.

Erfaringsopsamlingen peger på en række perspektiver som VEU-centrene er optagede af i forhold til deres vejledningsvirksomhed. Der er fokus på at arbejde med relationen mellem virksomheder og VEU-konsulent/skole, med henblik på at oparbejde længerevarende partnerskabsforhold. Der er også fokus på at arbejde hen imod, at kompetenceudvikling integreres som et grundvilkår i virksomhedskulturer, at virksomhederne tænker i sammenhængende uddannelsesforløb, og at VEU-centrene tilbyder helhedsorienteret vejledning overfor virksomhederne.

Kontakt

Kristina Mariager-Anderson,
NCK, Aarhus Universitet
Email: kma@dpu.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
via kortlink.dk/au/ccaz

4.3 VEU-centrenes vejledningsstrategier

Nationalt Center for Kompetenceudvikling (NCK) har indsamlet VEU-centrenes erfaringer med voksenvejledning og rådgivning af virksomheder og præsenterer på denne baggrund "best practice" fra VEU-centrenes arbejde. Erfaringsopsamlingen fokuserer således på, hvilke voksenvejledningsstrategier VEU-centrene anvender, hvilken form og indhold de har, samt hvilke effekter de forskellige strategier har i forhold til de differentierede målgrupper.

Erfaringsopsamlingen er baseret på 29 interviews med repræsentanter fra de 13 VEU-centre i Danmark. Rapporten viser, at konsulenterne, der arbejder med vejledning i VEU-regi, støder på en del fælles udfordringer i deres arbejde. I den forbindelse fremhæves det, at det er vigtigt, at konsulenterne har et bredt kendskab til VEU-centrets institutioner og deres kursus- og uddannelsesstilbud. Derudover understreges det, at fleksibilitet er et nøgleord, idet konsulenterne i højere grad end tidligere oplever, at de skal tilpasse kurser eller udvikle nye kurser og forløb for at imødekomme virksomhedernes behov.

Det er konsulenternes erfaring, at de tilbud, der tilpasses en virksomhed, udvikles bedst på grundlag af et godt og tillidsfuldt samarbejde mellem konsulent og virksomhed. Endvidere fremhæves det, at vejledningen til henholdsvis små og mellemstore virksomheder bygger på forskellige strategier. Det er erfaringen, at det i udgangspunktet er lettere at etablere samarbejde om kompetenceudvikling med mellemstore virksomheder end med små virksomheder, fordi de mellemstore virksomheder ofte arbejder med uddannelsesplaner for deres medarbejdere. De små virksomheder er ofte uddannelsesuvante, hvilket bliver en central præmis for vejledningsindsatsen. I forhold til mellemstore virksomheder fremhæves det, at det er særlig vigtigt, at mellemederniveauet inddrages for at sikre implementering af medarbejdernes nye kompetencer. Både i forhold til virksomheder med erkendte og ikke-erkendte uddannelsesbehov er det konsulenternes erfaring, at det er vigtigt at forholde sig til de parametre, der er umiddelbart vigtige for virksomhederne, herunder fx økonomi og fleksibilitet. I rapporten beskrives konsulenternes oplevelse af typiske barrierer i forhold til at deres vejledning får effekt. Barriererne bunder ofte i medarbejdernes usikkerhed i forhold til, manglende kompetencer, i uddannelsesuvante virksomhedskulturer, i usikkerhed om ansvaret for uddannelse samt i opfattelser af manglende behov, fordi medarbejderne opleves som "dygtige nok". I forhold til disse barrierer, er den overordnede strategi blandt konsulenterne, at de generelt informerer og gør virksomhederne bevidste om fordelene ved kompetenceudvikling på både kort og lang sigt.

Kontakt

Kristina Mariager Anderson,
NCK, Aarhus Universitet

Email: kma@dpu.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
via kortlink.dk/au/ccb2

5. Forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning

5.1 Evaluering af forberedende voksenundervisning (FVU)

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har lavet en evaluering af forberedende voksenundervisning (FVU). Evalueringen fokuserer på aktiviteten, deltagerprofiler samt udbyderne af FVU.

Rapporten bygger på en registerundersøgelse af aktivitet og deltagerprofiler på FVU, en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige udbydere af FVU samt interviews med repræsentanter for otte udvalgte institutioner, der udbyder FVU.

Evalueringen viser, at den samlede FVU-aktivitet er stigende. Den er dog fortsat langt fra de politiske mål, og en stor del af aktivitetsfremgangen har fundet sted blandt personer med dansk som andetsprog, som ikke er den primære målgruppe for FVU.

Dette indikerer, at FVU til en vis grad bruges som sprogundervisning, på trods af at der eksisterer andre mere målrettede alternativer. Det kan på baggrund heraf overvejes at skabe bedre muligheder for personer med dansk som andetsprog ved enten at udvikle nye og særligt tilrettelagte FVU-tilbud, at samordne FVU med de eksisterende uddannelsestilbud til personer med dansk som andetsprog eller at øge brugen af uddannelsestilbud målrettet personer med dansk som andetsprog. Endvidere påpeges det, at en stigende andel af deltagerne er personer, der har en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse.

I forhold til udbydernes indsats for at fremme brugen af FVU, fremhæves det, at det er bredt udbredt at anvende FVU-tests til screening for at identificere personer med behov for FVU, men at disse tests kun i begrænset omfang fører til undervisning. Det anbefales på den baggrund, at rekrutteringsindsatsen styrkes gennem bedre planlægning og systematisering i relation til anvendelsen af FVU-tests. Det fremhæves endvidere i forhold til aktiviteten, at muligheden for progression i trinsystemet inden for FVU kun bruges i begrænset omfang, idet flertallet nøjes med at tage et niveau eller gentager samme kursus flere gange. Det kan derfor overvejes at forenkle trinsystemet. I relation hertil kan det endvidere overvejes at fremme brugen af prøver ved at gøre dem mere formative.

Det vurderes på baggrund af evalueringen, at det overordnede styringssystem, hvor FVU er blevet en del af VUC'ernes ansvar, generelt er velfungerende. Der er dog også behov for forbedringer, idet FVU-planer kan bruges mere effektivt. Der er endvidere behov for at tydeliggøre arbejds- og ansvarsfordelingen mellem de forskellige udbydere vedrørende undervisernes kompetenceudvikling.

Kontakt

Morten Brock, EVA

Email: mob@eva.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades via kortlink.dk/eva/ccba

5.2 Jobcentrenes anvendelse af forberedende voksenundervisning og ordblindeundervisning

Deloitte har for Arbejdsmarkedsstyrelsen lavet en analyse, der kortlægger jobcentrenes anvendelse af forberedende voksenundervisning (FVU) og ordblindeundervisning (OBU). Det er undersøgt, om anvendelsen medvirker til at opfylde den politiske hensigt om at forbedre voksnes grundlæggende færdigheder og afhjælpe vanskeligheder som følge af ordblindhed og derved styrke deltageres beskæftigelsesmuligheder.

Datagrundlaget for evalueringen består af tre dele, henholdsvis en registeranalyse, en survey blandt jobcentre samt en række kvalitative interviews med repræsentanter for jobcentre og udbydere af FVU/OBU samt kursister.

Udvalgte hovedresultater fra undersøgelsen er:

- Jobcentrene vurderer, at mellem 20 og 25 % af de personer, der årligt påbegynder et dagpenge- eller kontanthjælpsforløb har behov for FVU eller OBU.
- Der gennemføres kun Vejledende Læsetest for Voksne (VLV) for 21 % af de personer, som jobcentrene vurderer, har behov for FVU eller OBU.
- VLV fører kun til igangsættelse af FVU/OBU-forløb for en tredjedel af testdeltagerne, selvom 75 % efter testen vurderes at have behov for et forløb.
- 65 % af deltagerne i FVU deltager kun i undervisning på ét trin, hvorved der kun er et begrænset løft i grundlæggende færdigheder.
- For kun 25 % af deltagerne i FVU dokumenteres de opnåede kompetencer med en afsluttende prøve.
- I mere end halvdelen af tilfældene indgår FVU/OBU forløb ikke som et ret- og pligt tilbud i jobplanen.
- Jobcentrene følger kun i meget begrænset omfang op på fremmøde og udbytte af forløbene.
- Jobcentrene anser primært forløbene som understøttende for andre tilbud og ikke som havende en selvstændig effekt i forhold til beskæftigelses- og uddannelsesmuligheder.
- Jobcentrene er usikre på effekten af FVU/OBU samt på, hvordan forløbene bedst tilrettelægges.

Deloitte anbefaler på baggrund af analysen blandt andet, at der sker en styrket identifikation af målgruppen via øget brug af test, at formålet med deltagelse i FVU/OBU altid indgår i jobplanen, og at der sker opfølgning på deltagelse og resultater, at der sker en dokumentation af faglige resultater af forløbet, samt at jobcentrene får en øget viden om effekterne af FVU/OBU og om den mest hensigtsmæssige tilrettelæggelse.

Kontakt

Anders Bekhøj Hansen,
Arbejdsmarkedsstyrelsen
Email: abh@ams.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
via kortlink.dk/ams/c9ym

5.4 Det almene og det erhvervsrettede – tre undervisningsforløb med FVU og AMU i samspil

Nationalt Center for Kompetenceudvikling (NCK) har undersøgt, hvordan lærerne på FVU og AMU konkret skaber et tæt funktionelt samspil mellem den grundlæggende almene voksenuddannelse (FVU) og den erhvervsrettede voksenuddannelse (AMU). Rapporten følger op på en række undersøgelser, der har anbefalet et styrket samspil mellem FVU og AMU.

Undersøgelsen analyserer tre undervisningsforløb, hvor kursisterne deltager i FVU og AMU som et samlet og samtidigt forløb. De tre undervisningsforløb er fundet gennem kontakt til samtlige VEU-centre, hvor det blev klarlagt, at der findes ganske få forløb med funktionelt samspil mellem FVU og AMU.

Analyserne af de tre undervisningsforløb bygger på interviews med uddannelseskonsulenter, lærere og kursister samt eksempler på undervisningsmateriale. De tre forløb er tilrettelagt for henholdsvis SOSU-assistenters, ejendomsservice-medarbejdere og ansatte på kirkegårde.

På tværs af de tre forløb, konkluderes det på baggrund af analyserne blandt andet at:

- Samspillet mellem FVU og AMU opleves som meget givende af både deltagere og undervisere
- Jo mere deltagerne oplever at FVU undervisningen er brugbar i forhold til AMU undervisningen, desto bedre er udbyttet.
- FVU-undervisningen giver deltagerne en oplevelse af sikkerhed, idet de får en bedre forståelse af de beregninger og/eller ord, der bruges i AMU-undervisningen. Dette styrker den personlige udvikling hos deltager, hvor den skolebaserede viden ligger langt tilbage.
- FVU-undervisningen bidrager til, at AMU-lærerne kan koncentrere sig om den "faglige" side af undervisningen.
- Den tværsektorielle undervisning kræver, at de involverede lærere ved, hvor fagene kan spille sammen. Denne kompetence kan opnås gennem fagligt undervisningssamarbejde.
- FVU-lærerne skal kunne læse hvilke færdigheder, det faglige materiale kræver fx i forhold til sproglige forudsætninger, matematiske færdigheder og anvendelsen af IT.
- AMU-lærerne skal være i stand til at få de almene kompetencer til at træde tydeligt frem i deres undervisning, således at den bindes sammen med FVU-undervisningen.
- De involverede lærere er generelt positive overfor det tværfaglige samarbejde. De oplever, at de lærer af samarbejdet og ønsker at fortsætte det.

På baggrund af analysen anbefales det, at man styrker det funktionelle samspil mellem FVU og AMU ved at opkvalificere de lærere, der skal indgå i det tværfaglige samarbejde.

Kontakt

Bjarne Wahlgren,
NCK, Aarhus Universitet
Email: wahlgren@dpu.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades
via kortlink.dk/au/ccb2

6. Højskoler

6.1 Meningsfuldt fællesskab – meningsfuld sundhed?

Forskere fra Aarhus Universitet har i en pædagogisk filosofisk optik undersøgt ånden i højskolefællesskabet og den mening sundhed kan få i kraft af et sådant fællesskab. I forskningsprojektet forstås ånd som en oplevelse af meningsfuldhed og af at ens jeg er en del af en større virkelighed.

Den empiriske undersøgelse bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige højskoleledere i Danmark, en analyse af alle højskolernes værdigrundlag samt kommunikation via hjemmesider i forhold til sundhed samt individuelle interviews og fokusgruppeinterviews med lærere og elever fra udvalgte højskoler.

Undersøgelsen identificerer tre forskellige typer af formålsbeskrivelser blandt højskolerne. Den ene type formål handler om at administrere det overskud eleverne kommer med. Den anden type formål handler om, at hjælpe eleverne med at få vendt et underskud til et overskud. Den tredje type formål handler om at skabe frirum til, at eleverne kan udvikle sig selvstændigt uden at skulle præstere og blive bedømt på deres præstationer.

Undersøgelsen finder, at de danske højskoler har markant forskellige forståelser af hvad relationen mellem sundhed og højskole er. Der er højskoler, der arbejder direkte med sundhed, højskoler, der tager afstand fra sundhed som et moraliserende begreb og højskoler, der ikke tager sundhedsbegrebet direkte ind i højskolens hverdag.

Der er også forskellige opfattelser af, om livsformen på højskolen giver eleverne oplevelsen af et sundere liv. 60 % af lederne svarer ja, 26 % svarer måske og 14 % svarer nej. Som sunde forhold nævnes blandt andet fællesskab, sund kost, direkte arbejde med krop og kost og arbejde med bevidste valg. Som usunde forhold nævnes manglende søvn, rygning, alkohol og overtræning. Adspurgte om fællesskabet giver anledning til oplevelsen af et sundere liv, svarer 56 % af lederne ja, 28 % ved ikke og 16 % svarer nej. Af begrundelserne fremgår det at fællesskabet udfolder sig forskelligt mellem skolerne, og at, afhængigt af om perspektivet på sundhed er fysiologisk eller psykosocialt, kan fællesskabet bidrage både positivt og negativt. De interviewede elever oplever i høj grad, at følelsen af at indgå i et socialt fællesskab bidrager positivt til deres sundhed, idet de lægger stor vægt på det sociale og psykologiske velværes betydning for sundheden.

Undersøgelsen konkluderer, at højskolerne er gode til at arbejde med pædagogiske praksisser, som tager afstand fra formynderi og moraliseren i forhold til sundhed, samt at de fleste højskoler gennem deres pædagogik skaber et fællesskab, som bidrager med mening og en oplevelse af et sundere liv for eleverne.

Kontakt

Karen Wistoft, Institut for uddannelse og pædagogik, Aarhus Universitet.

Email: kawi@dpu.dk

Læs mere

Rapporten kan downloades via kortlink.dk/hojskolerne/bhxy

7. Datagrundlag

Nationalt Center for Kompetenceudvikling (NCK) har henvendt sig til relevante institutioner med henblik på indsamling af evidensbaseret viden inden for voksen- og efteruddannelsesområdet. Ved henvendelsen er der spurgt, om der er gennemført empirisk baseret forskning inden for voksen- og efteruddannelsesområdet i 2012. Institutionernes ledelse og/eller relevante forskere på VEU-området er kontaktet. Følgende institutioner er kontaktet:

Københavns Universitet: Institut for Medier, Erkendelse og Formidling

Aarhus Universitet: Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Psykologisk Institut, og Institut for Filosofi og Idéhistorie

Roskilde Universitet: Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning

Aalborg Universitet: Institut for Læring og Filosofi, og Institut for Statskundskab

Syddansk Universitet: Institut for kulturvidenskaber

Copenhagen Business School: Institut for Organisation

Teknologisk Institut

Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI)

Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning

Danmarks Evalueringsinstitut

Socialstyrelsen: Specialfunktionen for ordblindhed

Dansk Folkeoplysnings Samråd

VUC Videnscenter

VIA University College

University College Sjælland

University College Syddanmark

University College Lillebælt

University College Nordjylland

Professionshøjskolen UCC

Professionshøjskolen Metropol